

УДК 658.0

УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ СІЛЬСЬКОЇ ТЕРИТОРІЇ

Дубовик С.Г., к.е.н.
Сумський національний аграрний
університет м. Суми, Україна

Summary. The research deals with the problems of rural development management with the definition of possible development strategies.

Keywords: rural territory, management, development, strategic analysis, opportunities, threats, strategy development.

Постановка проблеми. В умовах розвитку ринкової економіки в Україні основним напрямком аграрних реформ має стати курс на підвищення їх соціальної спрямованості, послідовну переорієнтацію сільської економіки на задоволення потреб населення.

Поглиблення процесу деградації села спричинило пошук нових дослідницьких підходів, в межах яких село, сільське господарство і селянство розглядалися б у їх нерозривній єдності. У наукових колах поступово починає запроваджуватися концепція сільського розвитку як основа державної та регіональної політики розвитку сільських територій. Проблеми соціально-економічного розвитку сільських територій досліджуються в наукових працях таких відомих вчених, як Л. Богуш, О. Булавки, В. Бутенко, П. Гайдуцького, З. Герасимчук, В. Горкавого, Б. Данилишина, Т. Заяць, Р. Косодія, М. Кропивко, В. Месель-Веселяка, Л. Михайлової, В. Онищенко, Б. Панасюка, В. Пили, І. Прокопи, К. Прокопишак, П. Саблука, В. Трегобчука, О. Цепка, О. Черевка, Л. Шепотько, А. Юзефовича, В. Юрчишина та ін.

Разом з тим, недостатньо дослідженими залишаються питання формування збалансованого сільського ринку праці з чіткими соціальними орієнтирами, проблеми фінансування процесів сільського розвитку, а також інституціональні засади забезпечення розвитку сільських регіонів. Недостатньо уваги приділяється обґрунтуванню концептуальних засад державної політики сільського розвитку, адекватних багатофункціональній природі сільських територій.

Метою роботи є аналіз теоретико-методичних основ та практичних рекомендацій щодо розробки механізму соціально-економічного розвитку сільської території та удосконалення управління соціально-економічним розвитком даної громади.

Основні матеріали дослідження. На основі проведеного аналізу можна зробити висновки, що соціально-економічний потенціал сільської території села Мутин Кролевецького району Сумської області достатній для визначення подальшої стратегії його розвитку та забезпечення умов розширення підприємницької діяльності та збільшення можливостей подальшого вдосконалення.

Сучасна модель місцевого економічного розвитку базується на капіталі знань та інтелекту і пов'язує тріаду понять «глобалізація - інновація - конкурентоспроможність території».

Такий підхід обумовлений високими темпами розвитку окремих країн і високою концентрацією капіталу в певних територіях та містах. Висока мобільність капіталу та природне ринкове прагнення економіки до рівноваги спричиняють перетік капіталу від одних територій, міст, країн до інших, які були найбільш сприятливі - і найбільш готові до зовнішніх інвестицій. У теперішньому періоді розвитку світової економіки це стосується всіх країн з ринковою економікою. Але, зрозуміло, в кожній країні є різне сприйняття та впровадження цих процесів, що і визначає рівень розвитку їх економіки. Успішність реалізації політики місцевого розвитку суттєво залежить від рівня наявних повноважень місцевих органів влади, а також системи балансу і розподілу повноважень між державним, регіональним (обласним) та місцевим (органами місцевого самоврядування) рівнями влади.

Проведення аналізу стану розвитку сільської території дає підстави стверджувати, що висока частка молоді в структурі населення громади була визначена в якості сильної сторони, можливості можуть виникнути через інвестиції в освіту в певних галузях.

Аналізуючи загрози у такий спосіб, щоб передбачати очікувані проблеми, ми можемо дізнатися, що необхідно зробити в майбутньому. Крім можливостей, зміни в зовнішньому середовищі можуть становити також загрози - наприклад, обмежувальні нормативно-правові норми, підвищення торгових бар'єрів, економічні кризи і т.д.

В результаті проведеного аналізу були виявлено такі сильні сторони села: наявність вільних земельних ділянок для розміщення нових виробництв, ведення фермерських господарств; привабливе дорожньо-транспортне сполучення; високий рівень зацікавленості населення в самозайнятості; ефективне управління освітою; наявність водних природних ресурсів; значна кількість пам'яток культури (пам'ятник мамонту, дерев'яні церкви, скіфські курган); розвинена інфраструктура освітніх і клубних закладів; наявні активно діючі громадські організації.

Серед слабких сторін функціонування громади виділені такі: нестача спеціалістів, в тому числі, відсутні фахівці, які вільно володіють англійською мовою; накопичення значного обсягу ТПВ, що може призвести до еко-катастрофи; відсутність або незадовільний стан доріг внутрішнього сполучення; «старіння громади», трудова міграція; низький рівень заробітної плати у порівнянні з іншими регіонами; незначні можливості реалізації сільськогосподарської продукції (відсутність альтернативних каналів збуту); не розвинена туристична інфраструктура, низький рівень облаштування місць відпочинку; відсутність переробних підприємств (особливо сільськогосподарської продукції); незначні власні ресурси громади.

Можливості (шанси): створення кооперативів у галузі виробництва, переробки та зберігання с/г продукції, розвиток кооперативного руху, підтримка фермерських господарств, розвиток сфери дозвілля, розвиток

професійно-технічної освіти, участь в державних і міжнародних програмах розвитку (МТД), залучення інвестицій в розвиток агробізнесу та еко-туризму.

Загрози (ризики): поглиблення демографічної кризи та трудової міграції, економічна депресія, зменшення бази оподаткування, заморожений конфлікт з РФ із загрозою переходу в гарячу фазу, можливість негативних змін після виборів, згортання курсу реформ, подальше затягування процесу добровільності об'єднання громад, нестабільність національної валюти, недосконала законодавча база, відкладання дозволу на продаж землі.

Базуючись на результатах соціально-економічного аналізу, SWOT - аналізу, вважаємо за необхідне обрати як базову, динамічну (конкурентну стратегію), яка передбачає формування конкурентних переваг селища шляхом мінімізації впливу на розвиток слабких сторін за допомогою можливостей. При цьому громада має максимально використати свої сильні сторони.

Стратегічні цілі розвитку громади - це описані у формальному вигляді орієнтири, яких бажано досягти в довго - або середньостроковому періоді та для визначення яких рекомендується використовувати комплексний підхід, тобто створювати систему 2-4 цілей, які мають відображати потреби громади. Кожна стратегічна ціль включає операційні цілі, які містять конкретні завдання, що дозволяє пов'язати місцеву стратегію з бюджетним плануванням.

Таким чином, вважаємо за необхідне обрати три головні сфери розвитку селища: сучасна інфраструктура і безпека життя, комплексний та сталий розвиток території, розвиток людського капіталу.

Для досягнення стратегічного бачення, за кожною стратегічною ціллю були визначені операційні цілі. Розроблення і досягнення цілей формує основу для управління громадою. Стратегічні цілі повинні давати відповідь на запитання, що необхідно зробити, щоб досягти бачення розвитку громади.

Операційні цілі, в свою чергу, деталізовані в завданнях. Завдання дають відповіді на питання, яким шляхом, яким чином громада намагатиметься досягнути цілей свого розвитку.

Висновки. Виходячи з наведеного, на даному етапі економічного розвитку доцільним є проведення детального аналізу стану розвитку сільських територій з визначенням їх сильних і слабких сторін для визначення перспективних напрямків їх розвитку.

Список літератури.

1. Аналітичний звіт про стан і перспективи розвитку малого та середнього підприємництва в Україні / Державна служба України з питань регуляторної політики та розвитку підприємництва. – К., 2013. – 5 с.
2. Без'язичний В., Мамонова В. Формування стратегії соціально-економічного розвитку регіонів // Актуальні проблеми державного управління. — 2013. — №1. — С.108—117.
3. Лебединська О. Стратегічне планування й визначення пріоритетів соціально-економічного розвитку регіонів // Управління сучасним містом. — 2003. — №10-12. — С. 102.

